

УДК 378.09.011.3-051:376-056.264-057.21

ПІДГОТОВКА КОМПЕТЕНТНОГО ФАХІВЦЯ ДО ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЕВОЇ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ З ПОРУШЕННЯМ МОВЛЕННЯ

Ганна Лопатіна

*Бердянський державний педагогічний університет***Анотація:**

У статті висвітлено досвід підготовки в Бердянському державному педагогічному університеті майбутніх учителів-логопедів за спеціальністю «Спеціальна освіта». З метою підвищення ефективності освітнього процесу, спрямованого на підготовку компетентного фахівця, здатного до формування мовленнєвої особистості дитини з порушеннями мовлення, у ЗВО впроваджено систему дієвих заходів. Актуалізовано значення комунікативних, конструктивних, організаторських умінь, особистісних якостей, фахових знань, комунікативної культури, знань невербальних засобів спілкування, правил етикету, культури спілкування для підвищення ефективності освітнього процесу в закладі вищої освіти для підготовки компетентного фахівця-логопеда. Схарактеризовано студентоцентризовану систему підготовки компетентних фахівців, здатних до формування мовленнєвої особистості дитини з порушенням мовлення, що вдало поєднує навчання, дослідження, неформальну освіту із набуттям здобувачами вищої освіти м'яких і твердих навичок, з дотриманням принципів академічної свободи та академічної доброчесності. Наголошено на важливості й необхідності подальшого вивчення окресленої проблеми, оскільки для формування мовленнєвої особистості дитини з порушеннями мовлення суспільство потребує фахівців нового формату, які мають системні наукові знання з проблем мовленнєвих порушень; уміють грамотно створити освітнє мовленнєве середовище; здатні до розроблення й упровадження нових програм і методів організації та забезпечення спеціальної освіти на гуманістичних засадах у роботі з дітьми з порушеннями мовлення та їхніми сім'ями, а також до налагодження ефективної взаємодії з усіма учасниками корекційного освітнього процесу; володіють загальнокультурними, професійними компетентностями.

Ключові слова:

мовленнєва особистість дошкільника; порушення мовлення; учитель-логопед; здобувачі вищої освіти.

Аннотация:

Лопатина Анна. Подготовка компетентного специалиста к формированию речевой личности ребенка с нарушением речи.

В статье представлен опыт подготовки в Бердянском государственном педагогическом университете будущих логопедов по специальности «Специальное образование». С целью повышения результативности образовательного процесса, направленного на подготовку компетентного специалиста, способного к формированию речевой личности ребенка с нарушениями речи, в вузе внедрена система эффективных мероприятий. Актуализировано значение коммуникативных, конструктивных, организаторских умений, личностных качеств, профессиональных знаний, коммуникативной культуры, знаний невербальных средств общения, правил этикета, культуры общения для повышения эффективности образовательного процесса в высшем учебном заведении. Представлена студентоцентрированная система подготовки компетентных специалистов к формированию речевой личности ребенка с нарушением речи, которая удачно сочетает обучение, исследование, неформальное образование с формированием у соискателей высшего образования мягких и твердых навыков, с соблюдением принципов академической свободы и академической добродетели. Подчеркнута важность и необходимость дальнейшего изучения проблемы, поскольку для формирования речевой личности ребенка с нарушениями речи обществу нужны специалисты нового формата. Они должны обладать системными научными знаниями, касающимися проблем речевых нарушений; уметь грамотно создать образовательную речевую среду; быть способными к разработке и внедрению новых программ и методов организации и обеспечения специального образования на гуманистических началах в работе с детьми с нарушениями речи и их семьями, а также к налаживанию эффективного взаимодействия со всеми участниками коррекционного образовательного процесса; обладать общекультурными, профессиональными компетентностями.

Ключевые слова:

речевая личность дошкольника; нарушения речи; учитель-логопед; студенты.

Resume:

Lopatina Hanna. Preparation of a competent specialist for the formation of the speech personality of a child with speech disorder.

In order to increase the efficiency of the educational process in the institution of higher education for the training of a competent specialist for the formation of speech personality of a child with speech disorders in Berdyansk State Pedagogical University there were introduced effective measures and experience of training future teachers-speech therapists.

The importance of communicative, constructive, organizational skills, personal qualities, professional knowledge, communicative culture, knowledge of nonverbal communication, etiquette in the educational process in higher education in order to train a competent speech therapist to form a child's speech personality is stressed in the article.

A student-centered system of training of competent specialists for the formation of a child's speech personality is presented, which successfully combines learning, research, non-formal education with the formation of soft and hard skills in higher education with respect to the principles of academic freedom and academic integrity.

The importance and necessity of further study and disclosure of this problem is emphasized. For the formation of speech personality of a child with speech disorders society needs specialists of new format who have systematic scientific knowledge of speech disorders, who can competently create an educational speech environment, who are able to develop and implement new programs and methods of organizing and providing special education on a humanistic basis in working with children with speech disorders and their families, as well as establish effective interaction with all participants in the correctional educational process, and have general cultural and professional competencies.

Key words:

speech personality of the preschooler; speech disorders; speech therapist; students.

Постановка проблеми. Сучасне суспільство потребує компетентного вчителя-логопеда, який вільно орієнтується як у своїй професії, так і в суміжних із нею, – фахівця, який постійно розвивається, досліджує, перебуває в творчому

пошуку, знає сучасні діагностичні та корекційні технології, володіє комунікативною культурою, здатний до самостійного розв'язання професійних питань, уміє працювати в команді. Ставлення до дитини як до особистості, яка

розвивається, висуває нові вимоги до організації освітнього корекційного процесу. Нині відбувається активний пошук оптимальних умов розвитку мовленнєвої особистості дитини з порушеннями мовлення, що визначає необхідність переосмислення традиційного розуміння явища педагогічного впливу та підготовки компетентного фахівця.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблеми професійної підготовки педагогічних кадрів відбуваються в різних напрямках і є актуальними для вчених-філософів, педагогів, психологів, соціологів, істориків тощо. Так, наприклад, сутність професійно-педагогічної компетентності розкрито в роботах таких науковців, як Г. Вайлер, Н. Кузьміна, Я. Лефстед, А. Маркова та ін.; засоби формування окремих компонентів професійно-педагогічної компетентності – у працях Г. Буш, Н. Кулюткіна, М. Посталюк, Д. Шейлз та ін.

У контексті нашого дослідження науковий інтерес становлять роботи, присвячені розвитку вищої корекційної педагогічної освіти (В. Бондар, В. Засенко, І. Колесник, С. Миронова, В. Синьов, В. Тарасун, Л. Фомічова, А. Шевцов, М. Шеремет та ін.). Проте здебільшого ці роботи стосуються підготовки сурдопедагогів та олігофренопедагогів, а відповідних публікацій у галузі логопедії небагато (О. Гопіченко, Є. Маринич, Ю. Пінчук, Є. Соботович, В. Тарасун, Л. Трофименко, М. Шеремет та ін.).

Різні аспекти проблеми формування мовленнєвої особистості є також предметом дослідження вчених різних наукових галузей: лінгвокультурна (В. Маслова), комунікативна (С. Воркачов, В. Красних), етносемантична (С. Воркачов), словникова мовна особистість (В. Карасик), емоційна мовна особистість (В. Шаховський), елітарна мовна особистість (Ж. Горіна, Т. Кочеткова, Є. Санченко), культурно-мовна (В. Фурманов), мовна і мовленнєва особистість (Ю. Караулов, Л. Клобукова, Ю. Прохоров), лінгвоколективна особистість (Т. Радзієвська), українська культуромовна особистість (Л. Струганець), україномовна особистість (А. Богущ, М. Вашуленко, Ж. Горіна, О. Горошкіна, Л. Паламар, М. Пентилюк та ін.), мовна особистість ученого (І. Синиця), мовленнєва особистість (М. Вашуленко, С. Воркачов та ін.), мовленнєва особистість дошкільника (А. Богущ, Н. Гавриш, Л. Калмикова, К. Крутій, О. Трифонова).

Сучасний фахівець-логопед має широкий інтегральний функціональний спектр професійної діяльності, пов'язаної зі здійсненням системної діагностики наявних

мовленнєвих порушень, відмежування їх від подібних порушень, прогнозу ефективності корекційної педагогічної роботи на основі застосування різних логопедичних технологій, корекції недоліків мовленнєвого розвитку, проведення консультативно-профілактичної роботи з батьками та педагогічним персоналом, спрямованої на профілактику мовленнєвих порушень у дітей, підлітків і дорослих [2; 4].

На нашу думку, компетентний фахівець-логопед – це носій комунікативних, конструктивних, організаторських умінь, який здатний ці вміння застосовувати на практиці. Однак ефективність фахівця, крім бездоганного знання рідної мови, залежить від багатьох чинників, зокрема від знання невербальних засобів спілкування, правил етикету, культури спілкування тощо, від рівня їхньої підготовки в закладі вищої освіти, від особистісних якостей, фахових знань, комунікативної культури тощо. В освітньо-професійній програмі визначено мету підготовки здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої спеціальної освіти – формувати загальні та фахові компетентності для успішного здійснення професійної діяльності у сфері спеціальної освіти, забезпечення високої якості навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами та корекційно-розвиткової роботи з ними.

Формулювання цілей статті. Метою наших наукових пошуків було підвищення ефективності освітнього процесу в ЗВО, спрямованого на підготовку компетентного фахівця-логопеда, здатного до формування мовленнєвої особистості дитини з порушеннями мовлення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для реалізації цієї мети в Бердянському державному педагогічному університеті на факультеті дошкільної, спеціальної та соціальної освіти наявні людські, матеріально-технічні та інформаційні ресурси. Розглянемо їх детальніше.

Викладачі кафедри прикладної психології та логопедії постійно проходять професійне навчання: відвідують семінари, тренінги, майстер-класи, конференції; вони є учасниками навчальних програм, членами професійних асоціацій (Української асоціації корекційних педагогів; Східноукраїнської асоціації арт-терапевтів; Української асоціації танцювально-рухових терапевтів, а також залучають до такої діяльності студентів – майбутніх фахівців-практиків. Здобуті знання науковці впроваджують у навчальні курси підготовки здобувачів вищої освіти, на курсах підвищення кваліфікації. Вони є організаторами та учасниками всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференцій («Інноваційні

підходи в освіті дітей зі спеціальними освітніми потребами» (з 2017 р.); «Досвід та перспективи розвитку інклюзивної освіти в Україні: регіональний аспект» (2018 р.), «Інноваційні підходи в освіті дітей із особливими освітніми потребами» (2019 р.), конгресів («Інклюзія в новій українській школі: виклики сьогодення» (2017 р.), форумів («Простір GROW UP» – «Інклюзивна освіта» (2017 р.); «Батьки за раннє втручання» (2018 р.), виставок («Інноватика в сучасній освіті – 2017» – золота медаль; «Освіта без бар'єрів» (2018 р.), методичних семінарів («Особливості використання альтернативної та допоміжної комунікації в корекційній роботі» (2014 р.); «Педагогічний менеджмент в умовах реалізації інклюзивного навчання в загальноосвітньому просторі» (2016 р.); «Традиції та інновації логопедичного сьогодення» (2016 р.); «Освіта для всіх: інклюзивний підхід» (2017 р.); «Раннє втручання. Супровід дітей з особливими освітніми потребами», «Шкільний булінг» (2018 р.), круглих столів, вебінарів, воркшопів («Інклюзивний освітній простір: психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах закладу загальної середньої освіти» (2019 р.), майстерень («Науково-методичний супровід інклюзивного навчання в школі» (2016 р.), фестивалів («Артдивосвіт» – двічі на рік з 2014 р.) та тренінгів («Артикуляційна гімнастика: сенсорно-інтеграційний підхід»; «Нейропсихологія»; «Логопедичний масаж» та ін.), навчально-практичних курсів («Розлади аутистичного спектра (РАС) у дітей: проблеми та шляхи взаємодії» (2017 р.), «Форматування мозку. Нейрокінезіологія» (2017 р.) та ін.), коворкінг «Медіація – інноваційний метод врегулювання конфліктів» (2019 р.); циклів засідань методичного об'єднання вихователів-методистів закладів дошкільної освіти м. Бердянська, кінолекторіїв; активно співпрацюють з науковцями інших ЗВО та наукових установ, постійно підвищують свій професійний рівень, проходять стажування в країнах Євросоюзу. Результатом такої діяльності є одноосібні та колективні монографії викладачів, підручники, навчально-методичні посібники тощо.

В освітній діяльності викладачі використовують альтернативні засоби та методи навчання, спеціалізоване програмне забезпечення, телекомунікаційні мережі, зокрема мережу Інтернет, технології Веб 2.0. Особливу роль у підвищенні якості засвоєння знань здобувачів і здобувачів з особливими потребами, а також у вдосконаленні процесу навчання загалом відіграють інформаційні технології з використанням мультимедіа

(електронні підручники, електронні навчально-методичні комплекси, віртуальні лабораторії, дейзі-бібліотека тощо). В освітньому просторі під час навчання здобувачів використовуються інформаційно-комунікаційні технології. Це тісно пов'язано зі службами та сервісами мережі Інтернет (WWW, електронна пошта, пошукові системи, тематичні каталоги, освітні портали, вікі, блоги). Здобувачі вищої освіти можуть дистанційно, через Інтернет, ознайомитися з навчальним матеріалом, який подається у формі різноманітних інформаційних ресурсів (текст, відео, анімація, презентація, електронний посібник), виконати завдання та надіслати результати їх виконання на перевірку, пройти електронне тестування в режимі самоконтролю та контролю. Викладач має змогу самостійно створювати дистанційні електронні курси й проводити навчання на відстані, надсилати повідомлення студентам, розподіляти, збирати та перевіряти завдання, вести електронний журнал обліку оцінок та відвідувань, налаштовувати різноманітні ресурси навчального курсу тощо. Доступ до ресурсів порталу – персоніфікований.

Електронні навчальні курси, розміщені на порталі, використовуються студентами для організації самостійної роботи, виконання контрольних робіт, тестування, паралельно з відвідуванням аудиторних (лекційних та практичних) занять і самостійної роботи. Організація та підтримка роботи такого порталу дає змогу активізувати використання наявних і створення нових освітніх та наукових ресурсів; розширити доступ до цих ресурсів здобувачам та викладачам; створити організаційну та технологічну базу для впровадження дистанційних технологій в освітній процес. Електронні навчальні курси на платформі дистанційного навчання Moodle складаються з електронних ресурсів двох типів: ресурси, призначені для ознайомлення студентів зі змістом навчального матеріалу, наприклад, електронні конспекти лекцій, мультимедійні презентації лекцій, методичні рекомендації тощо; ресурси, що забезпечують закріплення вивченого матеріалу, набуття вмінь і навичок, самооцінювання та оцінювання навчальних досягнень студентів, наприклад, завдання, тестування, анкетування, форум.

Під час дистанційного навчання, залежно від конкретних цілей, зберігаючи якість освітнього процесу та досягаючи програмних результатів навчання, на практичних заняттях використовуються платформи Zoom (функція розподілу на окремі віртуальні кімнати), Stories that move, ресурси Padlet, Prezi, Miro тощо.

Завдяки наполегливій праці, попиту та бажанню викладачів і здобувачів вищої освіти спеціальності 016 «Спеціальна освіта» в університеті успішно функціонує логопедичний навчально-консультативний пункт, діяльність якого орієнтована на формування в здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти напряму підготовки 016 «Спеціальна освіта» практичних умінь та навичок; оволодіння ними сучасними технологіями психолого-педагогічної діяльності, набуття вмій і навичок продуктивної взаємодії з учасниками освітнього корекційного процесу; отримання експериментального матеріалу для написання наукових (курсівих та магістерських) робіт; інформування населення щодо профілактики, розвитку, виховання, навчання дітей із порушеннями мовлення; формування об'єктивних уявлень про проблеми таких осіб і ставлення суспільства до них.

Консультації та індивідуальні заняття в логопедичному навчально-консультативному пункті проводять під керівництвом викладачів кафедри прикладної психології та логопедії на безоплатній основі студенти для формування в них фахових компетентностей у сфері діагностики та корекції мовленнєвих порушень. Участь у роботі логопедичного навчально-консультативного пункту дає змогу здобувачам набутти практичного досвіду роботи з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку з порушеннями мовлення; під керівництвом викладачів кафедри здобувачі мають змогу оволодіти сучасними методиками та технологіями корекційного впливу, навчитися виготовляти та добирати дидактичні матеріали для занять; просвітницькі листівки; надавати консультативну допомогу батькам дітей із питань запобігання виникненню та розвитку в них різних мовленнєвих порушень, збереження, підтримки та охорони їхнього здоров'я, здійснення профілактичних, корекційно-виховних та навчальних заходів тощо.

Напрямами роботи логопедичного навчально-консультативного пункту є такі: виявлення мовленнєвих порушень у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку; формування фізіологічного та мовленнєвого дихання; розвиток дрібної моторики; формування та розвиток мовлення: збагачення й розвиток словникового запасу; розвиток фонематичних процесів; виправлення порушень звуковимови; удосконалення граматичного ладу; формування зв'язного мовлення; розвиток комунікативних навичок; розвиток та корекція психічних процесів (уваги, пам'яті, мислення, сприймання);

підготовка дітей до навчання в закладі загальної середньої освіти. Наявність в обладнанні логопедичного навчально-консультативного пункту сучасного методичного, дидактичного та ігрового матеріалу, комп'ютерного програмового забезпечення сприяє формуванню в студентів професійних умінь і навичок у процесі здійснення ними діагностичної та корекційно-розвиткової роботи з дітьми.

Апробація результатів наукових досягнень здобувачів вищої освіти відбувається під час захисту ними наукових робіт, виступів на студентських конференціях (наприклад, на щорічному засіданні наукової секції «Спеціальна освіта та прикладна психологія» у рамках Фестивалю науки в БДПУ), а також шляхом публікації статей і тез доповідей (наприклад, у періодичному виданні «Збірник наукових тез і наукових доповідей студентів БДПУ»). Це дає здобувачам вищої освіти змогу вчитися аргументувати, переконувати та оприлюднювати результати своїх досліджень. Найкращі наукові та науково-методичні доробки здобувачі презентують на всеукраїнських конкурсах (А. Липач – диплом II ступеня у I всеукраїнському конкурсі студентських науково-методичних робіт зі спеціальності 016 «Спеціальна освіта» (2018 р.), А. Редька – диплом III ступеня у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт за напрямом «Актуальні проблеми інклюзивної освіти» (2019 р.), Д. Коняхіна – диплом III ступеня у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт зі спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» (2019 р.), В. Шамлі – диплом I ступеня в II етапі Всеукраїнського конкурсу науково-методичних робіт у галузі «Спеціальна освіта» тощо); вони також беруть участь у грантових проєктах (перемога в проєкті Concept School).

Крім того, на кафедрі прикладної психології та логопедії організована діяльність волонтерського загону «Крок назустріч», учасники якого активно долучаються до участі в заходах, які організують для дітей з особливими потребами Всеукраїнський навчально-культурний центр психологічної підтримки, соціальної, професійної та трудової реабілітації інвалідів «Академія ремесел», КУ «Центр соціальної реабілітації дітей-інвалідів» БМР, «Блакитне небо» та «Корпорація позитиву». Так, волонтери активно співпрацюють із закладами дошкільної освіти м. Бердянська, у яких функціонують інклюзивні групи. Студенти під час проходження практики та у вільний від аудиторних занять час допомагають вихователям і вчителям-логопедам цих груп в організації розваг та ігрового

середовища. Волонтерський загін бере активну участь в організації та проведенні свят для дітей із особливими освітніми потребами, намагаючись створити єдиний простір для реалізації творчих ідей дітей.

У межах соціально-екологічного проєкту «Мистецтво екології – екологія мистецтвом» волонтери, об'єднавши різних дітей та їхніх батьків, організували та провели декілька заходів: майстер-клас «Довговічні традиції українського народу. Кераміка в житті українців. Повсякденний посуд» від заслуженого майстра народного мистецтва України О. Вільчинського; суботник у «Молодіжному+ парку»; арт-терапевтичний захід «Heart» – зцілення мистецтвом, до якого були залучені діти з особливими потребами разом зі здоровими дітьми. Для входження дітей з особливими освітніми потребами в соціум волонтери БДПУ разом із «Корпорацією позитиву» влаштовують для них свята за найрізноманітнішою тематикою («Прогулянки Екватором», «Холодне серце», «Розбуди Діда Мороза» та ін.).

Здобувачі завжди мають змогу не тільки допомогти дітям із порушеннями мовлення, а й закріпити власні здобуті знання на практиці, набути навичок корекційно-педагогічної роботи з різними категоріями дітей; сформувати професійно значущі якості для самореалізації в майбутньому; привернути увагу суспільства до розв'язання актуальних питань спеціальної освіти, організації сприятливих умов для навчання дітей; набути практичного досвіду роботи з вихованцями закладів, із якими співпрацює кафедра прикладної психології та логопедії Бердянського державного педагогічного університету.

З огляду на викладене вище, слід також звернути увагу й на педагогічну практику та її особливе місце в системі професійної підготовки компетентного фахівця, практику, яка є важливим складником освітнього процесу й забезпечує поєднання теоретичної підготовки здобувачів із практичною діяльністю в закладах освіти, сприяє формуванню творчого ставлення до обраної професії. Головною метою педагогічної практики є оволодіння здобувачами спеціальності 016 «Спеціальна освіта» сучасними методами, формами організації та знаряддями праці у сфері їх майбутньої професії, формування в них на базі здобутих у закладі вищої освіти знань професійних умінь і навичок для ухвалення самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних умовах, виховання потреби систематично оновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності. Для цього, відповідно до «Положення про проведення практики студентів у вищих

навчальних закладах України», затвердженого наказом Міністерства освіти України від 8 квітня 1993 р. за № 93, викладачі кафедри прикладної психології та логопедії створили Програму наскрізної педагогічної практики для студентів, що навчаються за напрямом підготовки 016 «Спеціальна освіта». Ця програма базується на концентричному принципі, що передбачає поступове ускладнення та розширення діапазону набуття професійно-практичних умінь здобувачами, безперервність та послідовність проведення практики при одержанні достатнього обсягу практичних знань і умінь відповідно до різних освітніх ступенів: бакалавр, магістр [1, с. 4].

Під час проходження педагогічної практики студенти здобувають професійні знання, набувають практичних навичок і вмінь, визначають мету і спрямованість роботи логопеда, дефектолога відповідно до рівня мовленнєвого, інтелектуального та емоційно-вольового розвитку вихованців та учнів, ознайомлюються зі стратегією освітнього процесу, з особливостями використання методичних засобів, організаційних форм і методів, а також аналізують та узагальнюють їх [1].

Усі заходи, організовані та проведені викладачами та студентами кафедри, висвітлюються в засобах масової інформації, зокрема на офіційному вебсайті Бердянського державного педагогічного університету, на сторінці кафедри [3], у газеті «Університетське слово» [5], на місцевому й обласному телебаченні та в газетах.

Висновки. Отже, кафедра прикладної психології та логопедії Бердянського державного педагогічного університету організовує підготовку фахівців – майбутніх учителів-логопедів нового формату, які володіють системними науковими знаннями з проблем мовленнєвих порушень, уміють грамотно створити освітнє мовленнєве середовище, здатні до розроблення й упровадження нових програм і методів організації та забезпечення спеціальної освіти на гуманістичних засадах у роботі з дітьми, що мають порушення мовлення, та їхніми сім'ями, а також спроможні налагодити ефективну взаємодію з усіма учасниками корекційного освітнього процесу й володіють загальнокультурними, професійними компетентностями тощо.

Перспективи подальших пошуків вбачаємо в побудові освітнього процесу в закладі дошкільної освіти з урахуванням потреб дітей із порушеннями мовлення в емоційно насиченому розвивальному середовищі, у наданні можливості вияву їх інтересів,

творчості, ініціативності, індивідуальності, самостійності, у створенні спеціальних умов для

формування гармонійної мовленнєвої особистості дитини.

Список використаних джерел

1. Лопатіна Г. О. Навчально-методичний комплекс «Наскрізна програма практики» фахової підготовки студентів спеціальності 016 «Спеціальна освіта». Бердянськ: Видавець Ткачук О. В., 2016. 56 с.
2. Маринич Е. Е. Формирование профессионально-педагогической компетентности будущего учителя-логопеда в вузе: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук: 13.00.08. Шуя, 2012. 23 с.
3. Офіційний сайт Бердянського державного педагогічного університету – Кафедра прикладної психології та логопедії – Новини. URL: <http://bdpu.org/faculties/fdsso/structure-fdsso/kaf-psychology/news-kaf-psychology> (дата звернення: вересень 2019 р.)
4. Пінчук Ю. В. Система професійної компетентності вчителя-логопеда: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.03. Київ, 2005. 17 с.
5. Університетське слово. URL: <http://us.bdpu.org> (дата звернення: вересень 2019 р.)

References

1. Lopatina H. O. (2016). Educational-methodical complex «Cross-cutting program of practice» of professional training of students of specialty 016 «Special education», Vydavets Tkachuk O. V., Berdiansk, Ukraine. [in Ukrainian]
2. Marynych E.E. (2012). Formation of professional and pedagogical competence of a future speech therapist teacher at a university, Abstract of Ph.D. dissertation, Theory and methodology of vocational education, Shuysky State Pedagogical University, Shuya, Russia. [in Russian]
3. The official site of Berdyansk State Pedagogical University – Department of Applied Psychology and Speech Therapy – News, available at: <http://bdpu.org/faculties/fdsso/structure-fdsso/kaf-psychology/news-kaf-psychology/> (accessed, September, 2019).
4. Pinchuk Yu. V. (2005). System of professional competence of speech therapist, Abstract of Ph.D. dissertation, Correctional pedagogy, Institute of Special Pedagogy of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kiev, Ukraine.[in Ukrainian]
5. University Word, available at: <http://us.bdpu.org/> (accessed, September, 2019).

Відомості про автора:

Лопатіна Ганна Олександрівна

lopatina.hanna29@gmail.com

Бердянський державний педагогічний університет
вул. Шмідта, 4, м. Бердянськ,
Запорізька обл., 71100, Україна

doi: 10.33842/2219-5203-2020-1-24-81-86

*Матеріал надійшов до редакції 28. 09. 2020 р.
Прийнято до друку 26. 10. 2020 р.*

Information about the author:

Lopatina Hanna Oleksandrivna

lopatina.hanna29@gmail.com

Berdyansk State Pedagogical University
4 Schmidta St., Berdyansk
Zaporizhzhia region, 71100, Ukraine

doi: 10.33842/2219-5203-2020-1-24-81-86

*Received at the editorial office 28. 09. 2020.
Accepted for publishing 26. 10. 20.*